

in da slavec pesmi mehkih
nikdar ji ne kroži,
v veke, v veke vitka jelka
osamljena toži.

Ah, in daleč tam na jugu
palma je zavela,
saj tako bi rada, rada
mrzlo jelko grela.

Morda včasih tudi tebi
rahla misel v duši
šepeta, kako med ledom
žitje se mi ruši — — —

V taki tužno-mehki uri
tvoja duša cela
rada bi me morda, morda
še enkrat objela.

PRI BRANJEVKI. ZOFKA KVEDER. PRAGA.

Branjevka, 50 let stara, močna ženska z globokim glasom.

Poslužnica, 60 let, suha in koščena.

Ana, triletno dekletce.

Prostor: mala branjarija.

Poslužnica: Mila mi dajte in sodé. Dan na dan samo pranje, pranje! Danes tukaj, jutri tam, vse roke imam že odrgnjene.

Branjevka: Ja, denar se ne dobi zastonj.

Poslužnica: O ne. Moj stari se jezi, kaj se toliko ženem. A jaz mu pravim: jesti treba, delati treba. Čeravno bi človek tako zelo ne moral. Neumnost je bila, da sem se omožila, veste. S petinštiridesetimi leti, in tako starega moža! Saj nič ne rečem, ali boljše mi je bilo prej. Služila sem pri neki rodbini celih petnajst let. Nazadnje. In dobro se mi je godilo, človek je imel vsaj pošteno hrano. Sedaj se peham tako okrog po družinah, in verjemite mi, slabo je za par krajcarjev delati najslabša in najtežja dela povsod. In potem sem že stara, a on nič ne zasluži. Kaj bo, osem let je starejši! Vam se dobro godi, imate moža, ki je kaj vreden.

Branjevka: No vreden, ne morem reči, da ni. Najbolj znani postrešček je v mestu. In zasluži.

Poslužnica: Ja, ja, če bi bilo meni tako! Čegavo je pa to dekletce tukaj?

Branjevka: Bog ve, čegavo! Ničije! Iz bolnišnice je. Neka žena z dežele si jo je vzela. Tri goldinarje dobi na mesec, dosti ni, ali dekletce mi dopade. Človek bi si jo sam vzela.

Poslužnica: Iz bolnišnice je? Sirotica! Kake oči ima, tako modre in pametne. Jaz imam rada otroke.

Branjevka: Jaz tudi. Čisto se mi smili. Vse je preplašeno, sirotče! Nekje na deželi je bila, pa so jo poslali nazaj. Tista ženska je obolela, pa je ne more nič več imeti. En mesec je bila tukaj, sedaj si jo je vzela neka druga. Tak majhen otrok, pa tako iz roke v roko! Nobene matere! To so ženske!

Poslužnica: Nobenega srca nimajo. Bog vé, kaj je njena mati.

Branjevka: Bog vé. Nikdar ni vprašala za njo, so povedali gospodje v bolnišnici. Niti enkrat ne! No, ti ženi je všeč, ne bo si ji slabo godilo. Otrok nima, pa si jo vzame za svojo.

Poslužnica: Pa če pride mati po njo?

Branjevka: Spodila bi jo. Nobene pravice nima. Kaka je to mati, ako celo niti ne vpraša, ali njen otrok še živi ali ne.

Poslužnica: Res je, morda kje služi, pa se ne upa. Ti, ti, kako ti je pa ime? Kam pa pojdeš sedaj?

Ana: Se joče.

Branjevka: Pustite jo, čisto prestrašena je. Na, hočeš pomarančo? Glej, kako je rdeča!

Poslužnica: Vi ste dobri. No, otroke mora imeti človek rad.

Branjevka: Seveda. Vse življenje mi je žal, da nimam svojih. Pomislite, človek vsaj vé, za koga se trudi. Včasih sem tudi že mislila, da si vzamem jednega takega iz bolnišnice, ki nima očeta in nobene

prave matere. Samo se bojim, da mi, ko dete lepo odgojim in odredim, kdo ne pride in ga ne vzame. Človek se privadi, a potem je zopet sam.

Poslužnica: Imate prav! In kako se privadi! Jaz to vem. Služila sem v družini, kjer so imeli otroke. Jedno dekletce so imeli, jaz bi bila umrla zanjo! Sedaj se je že omožila. Dolgo je že. Še v povojih je bila, ko sem prišla jaz v hišo. Ja, v povojih. Dobro se še spominjam. Gospa mi jo je dala v roko in je rekla: Pazite sedaj na njo, to je moja najmlajša in najraje jo imam. Pa sem jo vzela; mala je imela petak v rokici, in gospa je dejala: Vzemite si, moja maluška vam daje, da boste bolje na njo pazili. Pomislite! In ko je shodila, dobila sem tudi petak. Ali rada sem jo imela! Naučila sem jo, prinesiti gospodu po obedu smotke in šibice, in zjutraj sem ji vselej dala novine, da jih je ona nesla k mizi. Zato mi je pa tudi gospod dal za novo obleko in gospa mi je kupila svileno ruto in fine čizme za god. Še danes mi je žal, da nisem tam ostala. In kako sem jo imela rada! Frida ji je bilo ime. Njeno fotografijo imam doma. Poslala mi jo je takrat, ko se je omožila. In pet kil fine kave in pet goldinarjev za sladkor! To je nekaj, ne?! O, bila je to družina! Dobri in bogati ljudje!

Branjevka: Da, in kako dobro se godi otrokom takih družin. Vsega imajo dovolj, odrasejo kakor v rajju. Kako se imenuje družina, pri kateri ste služili?

Poslužnica: Prader, Prader!

Branjevka: Prader?! Ali niso stanovali v Limburški ulici na vogalu?

Poslužnica: Da, ravno tam. V prvem nadstropju.

Branjevka: Ali vi, slišite, ti ljudje niso bili posebno na dobrem glasu...

Poslužnica: Kako...? Ne na dobrem glasu?!...

Branjevka: No da, imeli so sina, ki je bil velik — falot.

Poslužnica: Ne, falot ni bil, malo vesel je bil, ali dober, vam pravim, dober. Meni je dal...

Branjevka: Slišala sem, da je imel s hišino neko reč.

Poslužnica: No da. Bila je ničvredno dekle.

Branjevka: Meni se ni zdelo nepoštena. Mlada je bila in lepa, ali pridna. In mladi Prader jo ima na duši, nihče drugi.

Poslužnica: No ja, zakaj je bila pa tako neumna! To je bilo zadnje leto, ko sem bila jaz tam. Pred osmimi leti, tako nekaj. Ali on je bil dober gospod. Mlad, ali dober. Pomislite, čisto iz sebe je bil, ko je slišal...

Branjevka: Lahko je bil, zakaj bi ne bil. Saj ima vsak nekaj duše v sebi, če ni že cela zver. Jaz že vem, kako je bilo. Spodili so jo iz hiše, ko se je zvedelo. In ona je tu nasproti stanovala, čisto pod streho. K meni je hodila včasih po kruh. Vedno je bila vsa objokana. Niti jednega krajcarja ji niso dali Praderjevi!

Poslužnica: Zakaj bi ji dajali?! Mogoče se niti ne vé, če je bilo vse res, kar je ona pravila. Taka dekleta...

Branjevka: Ne, o tem mi pa kar tiho bodite! Kar vem, pa vem. Revica, še sedaj jo vidim, kaka je bila. In moj Bog, takrat, ko je skočila z okna! Ravno tu na sredo ulice je pala. In kri je pridrla iz nje, iz vseh udov. Moj Bog!

Poslužnica: Molčite, molčite!

Branjevka: Mladi Prader jo ima na duši! To je bilo precej drugi dan, ko je prišla iz bolnišnice. Ljudje so se čudili, da še otroka ni vzela s seboj. Bi imelo vsaj mir, sirotče. In Praderjevi! Vse so utajili, in mladi se je še tisto leto bogato oženil. Kako vest ima tak človek!

Poslužnica: Ali bil je dobrega srca. Vselej mi je dal vsaj desetico, kadar sem šla kaj zanj iskat. In morda ni bilo niti res...

Branjevka: Kaj bi ne bilo res! V njih tudi preveč branite! Če so bili bogati, kaj pa je potem! Mladi je v mojih očeh jeden največjih ničvrednežev na svetu!

Poslužnica: O, tega pa jaz ne dovolim! Dober gospod, meni je....

Branjevka: Dober?! Če je pogнал ono siroto v smrt in če pusti, da se njegov otrok Bog ve kje okrog po svetu potika, brez matere in brez očeta!

Poslužnica: Samo dajte, dajte! Če jaz grem in mu povem, bode te še zaprti!

Branjevka: Samo pojdite, bojim se kaj! Zaprta gori, zaprta doli. Ali kar je res, je res! Tukaj je milo in soda.

Poslužnica: In tu denar. Čez Praderjeve pa ne pustim nič reči. Dobri ljudje so in bogati, meni je bilo dobro pri njih. K vam pa ne pridem več!

Branjevka: Pridite ali ne pridite, zaradi vas me ne bo konec. Dobro vas poznam. Samo za denar vam je! Dušo bi prodali za par krajcarjev. Svojega moža ste si vzeli tudi samo za to, ker ste mislili, da ima denar. No, pa ste se opekli. Lakomni ste in skopi, da je strah. Miličevko ste na smrtni postelji pustili samo, ker vam ni mogla več plačati tistih par borih krajcarjev za poslugo. Kakor da vas ne poznam! Dušo, dušo bi dali za groš! In Bog ve, kaj sta imela z mladim Praderjem! Vam je že zato toliko dajal, da ste molčali in tajili, da je on zavel ono ubogo siroto!

Poslužnica: O, o! Kesali se bode te, kesali! (Odide in zaloputne vrata.)

Branjevka: Kako razbija z vrati! Le čakaj! Vesela sem, da ne vidim več te stare lakomne babetine!

Ana: se joče.

Branjevka: Nič se ne boj, nič! Ti, ti mala revica, ti! Nič ti ne storim! Nič se ne boj, ne! Sirotica, mogoče tudi nimaš več matere! Ti, ti! In pa tacega očeta, kakor je ta Prader! To so ljudje! Daj, poglej me! In nasmejaj se, čisto malo se daj. (Vzame jo na roke.) Na, na, na! Hops, hops! Vidiš, se

že smeješ. Kdo bi si mislil, tak-le otrok je vendar nekaj posebnega. Ti dušica, ti! Me imaš kaj rada?

Ana: 'mam.

Branjevka: Glej, glej! Rada me imaš? Kar vzamem te, veš, kar vzamem. Daj, poljubi me.

Ana jo poljubi.: Cvikpusi. . .

Branjevka ginjeno.: Ti zlato, ti! Ne dam te proč, veš! Pa naj si ona žena poišče drugo, kaj ne? Se ti dopade tukaj?

Ana: Mahm. Pomarance. . .

Branjevka: Pomaranč ti dam, kolikor hočeš, vse ti dam. Daj, poglej me.

Ana: Cvikpusi?...

Branjevka jo poljublja.: Ti srčkano, srčkano! Kake rokice ima! Mehke, kakor žamet. Ti, otrok, ti! Moj Bog če bi bila moja!

ŽENSKÉ V RUSIJI. BOŽIDAR TVORCOV. KALUGA.

Ženske v Petrogradu so si pa le privojevale mal košček ravnopravnosti. V Petrogradu je društvo mnogobrojno i bogato . . . »društvo vzajemne pomoči i blagotvornosti.« V tem društvu so do zdaj zasedali i vladali le moški. Nedavno pa je bilo obšče zborovanje, ktero je mej drugimi važnimi sklepi ukrenilo tudi, da za naprej morejo v odbor zbirati se tudi družabnice društva, to se pravi: v odboru pojavijo se i predsednice, i dokladčice, in blagajnice i. t. d. Hudobni jeziki pravijo, da je tu merodajni motiv bila le varčnost odbora. Ženske zadovoljijo se neki z manjšo plačo za svoje delo, kar da društvu izdatne preostanke. Mi ne bomo presojali, je li res glavna smer odborova tu bila ekonomija na račun ženskih žuljev; nam je za zdaj dovolj začetka, kteri je v vsaki reči težaven; nadaljevanje pa zavisi od bodrosti i delavnosti prihodnjih odbornic ravno toliko, kolikor je vspešen konec ženske borbe